

Vybrané aktuální otázky splatnosti, podmínek a promlčení v českém závazkovém právu

Pavel Horák Omšenie 8. 10. 2018

Smlouva o úvěru

2

Čím může být poskytnutí úvěru podmíněno?

Jen smluvně či i zákonem?

Jak nahlížet na poskytnutí spotřebitelského úvěru
podmíněného zákonem zjištěním schopnosti splácet?

Nezjišťuje-li věřitel, jde o absolutní nebo relativní
neplatnost?

Jaké mám zákonné korektivy podle českého práva při
posuzování přiměřenosti ujednání o úvěru?

Smlouva o úvěru – modelový příklad

Žalobce požaduje:

- **jistina** – 20.000 Kč
- **úrok** – 8.000 Kč
- **poplatek za uzavření smlouvy** – 3.000 Kč
- **administrativní poplatek** – 2.000 Kč
- **náklady na vyhodnocení** – 1.000 Kč
- **inkasní poplatek** - 2.500 Kč
- **poplatek za vymáhání** – 5.000 Kč
- **smluvní pokuta** – 0,1 % denně (sjednána 0,5 % denně)
- **úrok z prodlení** – 0,1 % denně (sjednán 0,25 % denně)

Možný výkladový postup

1. Právní kvalifikace jednotlivých ujednání podle konkrétních skutkových podstat právních norem
2. Posouzení, která ujednání mají stejnou/obdobnou povahu a je třeba je hodnotit kumulativně
3. Vyjasnění si korektivů platnosti, přiměřenosti a dalších pro posouzení
4. Test podle zákonných kritérií

Jde tak o posouzení, co je:

1. úrok z úvěru
2. poplatek „v pravém slova smyslu“
3. smluvní pokuta (sankce)
4. náhrada škody
5. úrok z prodlení

Úrok – jaké korektivy a kdy?

1. § 1813, § 1815 ve spojení s § 1792
2. § 1813, § 1815 ve spojení s § 577
3. § 1800 odst. 2 ve spojení s § 1792
4. § 1800 odst. 2 ve spojení s § 577
5. § 553 a § 1753
6. Nesprávné uvedení RPSN
7. Dobré mravy § 580? a § 588
8. Lichva § 1796
9. Neúměrné zkrácení § 1793
10. § 433, § 1792 odst. 2, nekalá obch. praktika

Výklad pro spotřebitele příznivější a zkoumat z úřední povinnosti

I. ÚS 2063/17, ze dne 23. 11. 2017 : **Při interpretaci a aplikaci zákonných ustanovení**, která upravují spotřebitelské vztahy, musí obecné soudy respektovat ústavní princip ochrany slabší strany, plynoucí z principu rovnosti vyjádřeného v čl. 1 Listiny základních práv a svobod a zahrnující i princip ochrany spotřebitele, a promítnout jej do svých úvah a posouzení. Připouští-li pak zákonná ustanovení **vícero možných výkladových řešení**, je ústavně konformní takový výklad, který je **pro spotřebitele nejpříznivější**

Radlinger a Radlingerová proti FINWAY,C-377/14, ze dne 21. 4. 2016: **Nelze efektivně spotřebitele chránit, hodnotil-li by vnitrostátní soud nikoli z moci úřední**

Určitě a srozumitelně

§ 1813 nutno odlišovat od

§ 553 – nejde vůbec o právní jednání (přes výklad)

Nelze vůbec zjistit jeho obsah – zdánlivé jednání, nepřihlíží se

§ 1753 – neúčinnost překvapivých ujednání obchodních podmínek, nepřijala-li je strana výslovně (hodnotí se nejen obsah, ale i způsob vyjádření) – nepřihlíží se

§ 1813

Zakázané ujednání – v rozporu s požadavkem **přiměřenosti** zakládající **významnou nerovnováhu** práv nebo povinností v neprospěch spotřebitele

Nejsou zakázána - ujednání o **předmětu plnění** nebo **ceně**, pokud jsou spotřebiteli poskytnuty **jasným a srozumitelným** způsobem

§ 1813

Určité a srozumitelné ujednání o ceně – nepodléhá přezkumu (Cpjn 203/2013, III. ÚS 3725/13)

Nejasně či nesrozumitelně – **testovat i cenu**

Nejasné či nesrozumitelné – **nejen gramaticky, ale i ekonomicky**

Soudní dvůr EU

Árpád Kásler, Hajnalka Káslerné Rábai v. OTP
Jelzálogbank Zrt, C-26/13, ze dne 30. 4. 2014

Bogdan Matei, Ioana Ofelia Matei v. SC Volksbank
România SA, C-143/13, ze dne 26. 2. 2015

Soudní dvůr EU

...aby informovaný spotřebitel **mohl** na základě
jasných a srozumitelných kritérií předvídat
ekonomické důsledky, které z toho pro něj plynou
(rozsudek Kásler a Káslerné Rábai, EU:C:2014:282)

Soudní dvůr EU

i **kdyby** předkládající **soud** musel s přihlédnutím k poznatkům poskytnutým Soudním dvorem v odpovědi na položenou otázku dospět k závěru, že dotyčné **klauzule jsou součástí hlavního předmětu smlouvy**, nebo že jsou napadeny s ohledem na přiměřenost ceny nebo odměny, nemění to nic na tom, že tyto klauzule **musí být v každém případě předmětem posouzení jejich případného zneužívajícího charakteru**, pokud by bylo nutné konstatovat, což přísluší ověřit také předkládajícímu soudu, že **nejsou sepsány jasným a srozumitelným jazykem** (v tomto smyslu viz rozsudek Kásler a Káslerne Rábai, bod 61

Skrytý úrok – jasně a srozumitelně?

Je stanovena cena určitě a srozumitelně, jestliže RPSN je uváděna 51 %, ale s povinnými poplatky činí 191 % ?

Radlinger a Radlingerová proti FINWAY, C-377/14, ze dne 21. 4. 2016: **soud z moci úřední posuzuje RPSN** – nesplnění informačních povinností podle směrnice 2008/48/ES. **Celková výše úvěru** a částka čerpání úvěru označují celkovou částku, která byla dána k dispozici spotřebiteli, což **vylučuje částky, které si poskytovatel úvěru účtuje na úhradu nákladů** souvisejících s dotčeným úvěrem a které nejsou tomuto spotřebiteli reálně vyplaceny.

Nelze efektivně spotřebitele chránit, hodnotil-li by vnitrostátní soud nikoli z moci úřední

RPSN podle z. č. 145/2010

32 Cdo 4838/2015 ze dne 12.7.2016:

Informační povinnost podle § 6 odst. 1 z. č. 145/2010 Sb. věřitel splní pouze **úplným a správným uvedením** všech údajů vyžadovaných zákonem; uvede-li nesprávně (např. omylem, početní chybou), povinnost nesplní.

Platí i pro roční procentní sazbu nákladů na spotřebitelský úvěr. (srov. § 6 odst. 1, příloha č. 3 odst. 1 písm. f)

X **úročen ve výši diskontní sazby** platné v době uzavření smlouvy uveřejněné ČNB

RPSN podle z. č. 257/2016

Výpočet časové ceny peněz **zohledňující všechny náklady na úvěr (poplatky, úroky)**, pokud spotřebitel splácí řádně (nezahrnuje úrok z prodlení ani smluvní pokuty) – srov. § 3 a § 133

$$\sum_{k=1}^m C_k (1+X)^{-t_k} = \sum_{l=1}^{m'} D_l (1+X)^{-s_l}$$

Srov. „kalkulačku“ na stránkách Evropské komise

Důsledky

§ 110 odst. 1 až 3:

neuveče vůbec: repo sazba

Uveče nesprávně nižší:

Obsahuje-li smlouva o spotřebitelském úvěru informaci o roční procentní sazbě nákladů, která je nižší, než odpovídá skutečnosti, **snižuje se** zápůjční úroková sazba a celková částka, kterou má spotřebitel zaplatit, tak, aby odpovídaly roční procentní sazbě nákladů **uvedené ve smlouvě** o spotřebitelském úvěru.

Tedy podle RPSN (bez poplatků?)

Zjišťování úvěryschopnosti

Povinnost posoudit úvěryschopnost je **objektivní, bez ohledu na vůli spotřebitele**, věřitel se nesmí bez dalšího spolehnout jen na informace poskytnuté spotřebitelem (NSS sp. zn. 1 As 30/2015),

Věřitel může zohlednit dříve získané znalosti; v závislosti na okolnostech každého jednotlivého případu se poskytovatel úvěru může buď spokojit s informacemi, které **mu poskytne spotřebitel, anebo** může dospět k názoru, že je nezbytné, aby tyto informace byly potvrzeny **pomocí dalších údajů** (SDEU C-449/13 CA Consumer Finance)

Důsledky nezjišťování

SDEU C-565/12 LCL Le Crédit Lyonnais:

sankce by měla mít **odrazující účinek**, měla by zhoršit postavení věřitele

SDEU C-449/13 CA Consumer Finance:

důkazní břemeno ohledně toho, že věřitel porušil povinnost posouzení úvěruschopnosti, **nesmí nést spotřebitel**

Důsledky nezjišťování

Úprava z. č. 145/2010 Sb. - § 9 doplněn zákonem č. 43/2013 o důsledcích neplatnosti.

Podle obč. zák. z roku 1964 – absolutní neplatnost?

Podle o. z. z roku 2012 různé výklady

L. Vacek – Komentář k zákonu W. Kluwer – relativní neplatnost

X srov. judikatura SD EU, závěry ÚS je-li možný výklad pro spotřebitele příznivější

z. č. 257/2016 Sb. – neplatnost (§ 87), ale na návrh..

Důsledky nezjišťování

Chráněné zájmy:

Ochrana spotřebitele před přijetím nepřiměřených závazků

Ochrana předchozích věřitelů před znehodnocením jejich pohledávek

Ochrana společnosti před nežádoucími důsledky insolvencí spotřebitelů

Je třeba na nich bezvýhradně trvat?

Zjevný rozpor s veřejným pořádkem podle § 588?

Tedy absolutní neplatnost?

Předběžná otázka k SD EU?

Výše úroku

I.ÚS 199/11: Výše úroku za poskytnuté peněžní prostředky musí být přiměřená a nesmí být v rozporu s dobrými mravy. Zákaz zneužití práva

Nemůže být poskytnuta ochrana subjektu, který svého práva zneužívá na úkor slabší smluvní strany.

21 Cdo 1484/2004 a 33 Odo 236/2005: V rozporu s dobrými mravy je zpravidla taková výše úroků, která **podstatně přesahuje úrokovou míru** v době sjednání obvyklou, stanovenou zejména s přihlédnutím k nejvyšším úrokovým sazbám uplatňovaným bankami při poskytování úvěrů nebo půjček. Konkrétní zjištění **zda a kolikanásobně převyšuje** výše úroků horní hranici obvyklé úrokové míry – **přesahuje podstatným způsobem**.

RPSN 190 % x ARAT ČNB např. duben 2015, 13,92 %

Podstatným způsobem převyšuje?

§ 1792 – úplata za plnění

Není-li ujednána výše úplaty, platí, že úplata byla ujednána ve výši obvyklé v době a místě uzavření smlouvy; nepodaří-li se určit, určí soud s přihlédnutím k obsahu smlouvy, povaze plnění a zvyklostem

Zřejmě opět ARAT ČNB

Z aktuální judikatury

NS 33 Cdo 2335/2016, z 19. 4. 2017 – k jednostranné změně ceny v. poplatky

NS 33 Cdo 282/2016, z 24. 8. 2017:

Odkazem na sazebník požadavek určitosti sjednání výše, popř. způsobu určení výše poplatku naplněn není. Z obsahu smlouvy a obchodních podmínek se nepodává, že žalovaní byli při uzavírání smlouvy se sazebníkem seznámeni a že se stal součástí smlouvy (tak jako tomu bylo v případě obchodních podmínek)

Další korektivy

- Lichva - § 1796
- Relativní neplatnost
- Zneužití tísně, nezkušenosti, rozumové slabosti, rozrušení nebo lehkomyšlnosti
- Hrubý nepoměr majetkové hodnoty k vzájemnému plnění
- Srov. § 218 trestního zákoníku
- I. ÚS 3308/16, ze dne 19.1.2017
  - Soud má posoudit kontraktační fázi, stádia po podpisu smlouvy, nikoli jak se dlužník dostal do špatné finanční situace a jaká byla jeho platební morálka x jak uzavření smlouvy vnímal, zneužití obtíží prosazení podmínek přičichých se zásadám férovosti

Podnikatel vs. spotřebitel

- V úvahu přichází § 1800 odst. 2 ve spojení s § 1792 u adhezních smluv
- § 433 zneužití postavení odborníka či hospodářské postavení k využití závislosti slabší strany – zřejmá a nedůvodná nerovnováha ve vzájemných právech a povinnostech stran
- Cenové předpisy (§ 1792 odst. 2)
- Neúměrné zkrácení (§ 1793)
- Nekalá obchodní praktika – porušení pravidel hospodářské soutěže

Smluvní pokuta

- Jde-li o klasickou sankci, jde o smluvní pokutu
- Poplatek za vymáhání – zpravidla SP, event. náhrada škody
- Podléhá testu proporcionality podle § 1813 (dříve § 56 odst. 1 obč. zák.)
- **U spotřebitelů tak nejde o moderaci na návrh podle § 2051**
- Rozhodující je sjednaná SP, nikoliv uplatněná (nedošlo-li k dohodě, vzdání se práva apod.)
- Posouzení, jakou funkci SP má, zdali je paušalizovaná NŠ nebo i sankce, zdali je sjednána individuálně, zda se mohl s ní seznámit, umístění v obchodních podmínkách apod., může být významné z hlediska jasnosti a srozumitelnosti podle § 1811

SP v obchodních podmínkách

I. ÚS 3512/11, z 11. 11. 2013

NS 32 ICdo 86/2015, z 28. 2. 2017 x nově v roce 2018 - srov. NS 33 ICdo 45/2017)

- Smluvní pokuta **zásadně** (tedy nikoli bezvýjimečně) **nemůže být součástí** tzv. všeobecných obchodních podmínek, jen toliko spotřebitelské smlouvy samotné (listiny, na niž spotřebitel připojuje svůj podpis)
- Pouhé umístění v obchodních podmínkách ale nepředstavuje nepřiměřenost ujednání
- Nová úprava – již nikoli písemná forma; má to vliv?
- Uplatní se závěry ÚS?

Limitace výše smluvní pokuty

29

Není zákonná limitace výše SP (x zákon o spotřebitelském úvěru č. 257/2016 Sb.)

Historicky byla - § 1336 OZO – u půjček nesměla převyšovat zákonné úroky z prodlení

§ 2051 – Moderace - přihlídnutí k hodnotě a významu zajišťované povinnosti; snížení až do výše škody vzniklé porušením povinnosti; k později vzniklé NŠ oprávněn do výše SP

- Moderaci nelze dohodou vyloučit
- Lze ale dohodnout jiný vztah k NŠ

Pravidla moderace

30

NS 31 Cdo 2707/2007

Možná příliš formálně rozlišující jednotlivé fáze

1. Soud nejprve posuzuje nepřiměřenost SP, volné uvážení soudu, okolnosti případu, „není vyloučeno“, aby již v této fázi soud přihlédl k významu a hodnotě zajišťované povinnosti, zákon mu to však neukládá.
2. Je-li výsledkem moderace – pak posouzení v jakém rozsahu sníží; zde je soud povinen přihlídnout k hodnotě a významu zajišťované povinnosti

Lze moderovat smluvní pokutu po započtení?

Aktuální vývoj: Rozsudek velkého senátu ze dne **11. 4. 2017, sp. zn. 31 Cdo 927/2016**

Dosud: 32 Cdo 1007/2006:

Moderace smluvní pokuty podle § 301 obch. zák. předpokládá, že oprávněný ze smluvní pokuty má platně existující a vymahatelný nárok na její zaplacení. Není proto možné ustanovení o snížení smluvní pokuty použít, jestliže si oprávněný již před zahájením řízení právo na smluvní pokutu započel proti pohledávce povinného, a **pohledávka oprávněného tak v důsledku zániku započtením již v době podání žaloby neexistovala.**

Moderace je s účinky ex tunc a konstitutivní

31 Cdo 927/2016

32

Účelem moderace je ochrana dlužníka ze smluvní pokuty před nepřiměřeně vysokou smluvní pokutou

Právní úprava **moderace** smluvní pokuty v § 301 obch. zák. je **kogentní**. Strany se nemohou od ní dohodou odchýlit.

Strany si tak nemohou dohodou vyloučit moderaci smluvní pokuty. Tím spíše **nemůže moderaci** smluvní pokuty **vyloučit** jedna ze stran svým **jednostranným právním jednáním** (zápočtem).

31 Cdo 927/2016

33

Hlásí se k NS 23 Cdo 4784/2008 –

úvahy o nepřiměřenosti sjednané smluvní pokuty se logicky (z povahy věci) mohou upínat toliko k těm **okolnostem**, které tu byly **v době jejího sjednání**;

Ke skutečnostem, které **nastaly po sjednání** smluvní pokuty, **nelze při hodnocení (ne)priměřenosti** sjednané smluvní pokuty **přihlížet**

31 Cdo 927/2016

34

Shrnutí:

k moderaci smluvní pokuty **nedochází s účinky ex nunc, nýbrž ex tunc**, k okamžiku ujednání o smluvní pokutě.

Je-li smluvní pokuta **nepřiměřená, nemůže jednostranným zápočtem dojít** v rozsahu její nepřiměřené výše k zániku pohledávky ze smluvní pokuty, ani **k zániku** pohledávky, proti níž je započítáváno.

Odepření výkonu práva pro rozpor se zásadami poctivého obchodního styku nebo s dobrými mravy je řešením **ultima ratio**, které lze použít k ochraně práv stran až tehdy, není-li namíste aplikovat konkrétní skutkové podstaty právních norem na otázku dopadající.

Další otázky

35

*Lze vzhledem ke změně judikatury uvažovat o důvodnosti **žalob na vydání bezdůvodného obohacení** v rozsahu, v němž byla zaplacená nepřiměřeně vysoká smluvní pokuta?*

Limity autonomie vůle

36

Jaké jsou limity autonomie vůle při sjednávání smluvní pokuty?

Bude aplikovatelná stávající judikatura na novou úpravu? Konkrétně např.

- 1. Lze sjednat smluvní pokutu pro případ odstoupení nebo výpovědi?*
- 2. Mohou být třetí osoby oprávněné nebo zavázané ze smluvní pokuty?*

Důvodová zpráva

37

Důvodová zpráva: Ujednají-li si strany, že dlužník zaplatí věřiteli určitou částku pro případ, že nastane jiná skutečnost, než je porušení smluvní povinnosti, nepůjde sice o smluvní pokutu, nicméně půjde o **platné** ujednání, které se podle okolností posoudí jako ujednání o **odstupném, případně jako** ujednání **nepojmenované** smluvní klauzule.

Bude to platit vždy?

Modelové případy

38

1. Kupní smlouva mezi A a B, obsahující ujednání, že **v případě odstoupení** od smlouvy **kupujícím A, zaplatí kupující A** smluvní pokutu **prodávajícímu B**

2. Kupní smlouva mezi A a B, obsahující ujednání, že **v případě odstoupení** od smlouvy **prodávajícím B, zaplatí kupující A** smluvní pokutu **prodávajícímu B**
  - a) B odstoupil, protože A porušil povinnost
  - b) B odstoupil, protože nastala jiná právní skutečnost

Možná řešení

39

Ad 1) v úvahu přichází

- a) Platné ujednání o smluvní pokutě (ale x srov. 25 Cdo 182/2001, historicky vychází z 3 Cdon 1398/96, IV. ÚS 276/99)
- b) Ujednání o odstupném (§ 1992 občanského zákoníku)

Další příklad

40

Ad 2) v úvahu přichází:

- a) **Prodávající B odstupuje** protože **kupující A porušil povinnost**, typicky prodlení

(srov. – 32 Cdo 1113/2003 – nelze kumulovat dva předpoklady odstoupení a porušení smluvní povinnosti nebo 23 Cdo 2575/2010 – SP lze sjednat jen jako nepodmíněnou)

Půjde ale zřejmě o platné ujednání o smluvní pokutě

Ale je to dohoda o splatnosti nebo o vzniku práva?

Varianta příkladu č. 2

41

Ad 2)

b) v případě **odstoupení** od smlouvy **prodávajícím B, zaplatí kupující A** smluvní pokutu prodávajícímu B – ale ne protože A porušilo smluvní povinnost, ale **nastala jiná právní skutečnost** (např. nebylo vydáno stavební povolení)

Nepůjde zřejmě o smluvní pokutu, ani odstupné, půjde o nepojmenované zajištění závazku?

Obecná otázka

42

Lze výkladem dospět k tomu, že i když strany výslovně zajistili závazek zákonem řešeným prostředkem, může jít o jiný, nikoli nepojmenovaný, zákonem řešený prostředek?

Tedy: Je-li sjednána „smluvní pokuta“ mohu vyložit jako „odstupné“ nebo jako „úrok z prodlení“? Podle jakých pravidel?

Obtíže nevyvolává, je-li označeno jinak než podle zákona – pak vždy výklad projevů vůle: **Penále** (32 Cdo 2892/2008), **Storno** (3 Cdon 1032/96), **Propadnutí rezervačního poplatku** (33 Odo 744/2006), **Sankce** (33 Odo 370/2004)

Pohled judikatury

43

(judikatura naznačuje, že ano - 29 Odo 512/2002 - Skutečnost, že účastníci ve smlouvě **vedli zákonný termín (smluvní pokuta)** s odkazem na příslušná ustanovení právního předpisu, totiž **sama o sobě nevyklučuje aplikaci ustanovení § 266 obchodního zákoníku** a nemůže být důvodem pro to, aby soud při výkladu takového úkonu vyšel pouze z významu jeho jazykového vyjádření vyplývajícího z odkazované právní normy a nepřihlédl též k úmyslu jednajících osob resp. k dalším okolnostem.

Lze zajistit i zákonem nepojmenovaným zajištěním

44

Kromě zajišťovacích prostředků upravených v obchodním zákoníku nebo občanském zákoníku z roku 1964 mohou k zajištění závazků sloužit i jiná smluvní ujednání, popř. modifikace jednotlivých zajišťovacích prostředků, vždy však **za předpokladu jejich platnosti**, zejména z hlediska § 37 a násl. ObčZ 1964

(23 Cdo 2239/2012 - propadná jistota, složená do soutěže o vítězný návrh na uzavření smlouvy)

Třetí osoby oprávněné nebo zavázané ze smluvní pokuty

45

Jak posoudit následující modelové příklady:

1. Kupní smlouva mezi A a B obsahující ujednání, že v případě porušení povinnosti A, **zaplatí A smluvní pokutu třetí osobě C**
2. Kupní smlouva mezi A a B obsahující ujednání, že v případě **porušení povinnosti A, zaplatí třetí osoba C smluvní pokutu osobě B**

Možná řešení

46

Ad 1) (oprávněná třetí osoba):

- a) Platné ujednání o smluvní pokutě?
- b) § 1767 – plnění dlužníka třetí osobě?
- c) Nepojmenované zajištění závazku?

Ad 2) (zavázaná třetí osoba):

- a) Platné ujednání o smluvní pokutě? (x srov. 33 Cdo 498/2009 – SP mohou sjednat jen osoby v postavení dlužník – věřitel)
- b) Ručitelský závazek?
- c) Nepojmenované zajištění závazku?

SP za porušení každé povinnosti ve smlouvě

47

Výklad právních jednání (§ 555 až § 558)

Požadavek určitosti vymezení povinností utvrzených smluvní pokutou je naplněn **nejen** v případě, jsou-li utvrzované povinnosti **výslovně jednotlivě individualizovány**, nýbrž i v situaci, je-li smluvní pokuta sjednána pro případ porušení povinností, tvořících **ucelený a identifikovatelný soubor**, aniž by bylo případné porušení jednotlivých povinností ve smlouvě konkretizováno (32 Cdo 493/2011)

x 23 Cdo 4281/2011 – **neurčité**

Navazuje 29 Cdo 1374/2012, 23 ICdo 22/2015 - **určité**

Smluvní pokuta a prodlení

48

Otázka: lze vázat i na běh času?

Historicky – polemika 90.léta (Z. Kovařík x B. Petr)

Judikatura např. NS 29 Cdo 969/99 – **Lze (Ale?)**

Uplatnění narůstající SP není (bez dalšího) v rozporu s dobrými mravy ani podle judikatury NS, ani historicky:

Srov. NS ze dne 11. 11. 1932, Rv I 1404/31

Vážný 12089/1932

Dnes: NS 32 odo 588/2003, 32 Odo 1299/2006

SP a úroky z prodlení

49

Úrok z prodlení – nově **dispozitivní** - § 1970

X § 517 odst. 2 ObčZ 1964 – podle judikatury (zřejmě nesprávné) kogentní (33 Odo 1117/2003 – R 26/2006)

Jak nahlížet na kumulaci sankcí?

Je možno pro prodlení sjednat obě sankce?

Kumulace úroků z prodlení a SP je přípustná (33 Odo 47/2002)

Kumulaci úroků z prodlení a SP si lze dohodou vyloučit (23 Cdo 1599/2010)

Rozdíly SP a úroku z prodlení

50

1. **SP je samostatným** nárokem a strany si ji musejí sjednat, **úrok z prodlení příslušenství** pohledávky (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. ledna 1999, sp. zn. 29 Cdo 2495/98);
2. Rozdílný **běh promlčecí doby**. Smluvní pokuta je samostatným nárokem, **každým dnem** prodlení nové právo na další část smluvní pokuty a promlčecí doba běží pro každou dílčí část smluvní pokuty zvlášť (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. října 2002, sp. zn. 29 Odo 847/2001); Pro **úroky z prodlení** -povinnost platit úroky z prodlení se splněním úvěru nebo jiného dluhu (závazku) nevzniká samostatně (nově) za každý den trvání prodlení, ale **jednorázově v den, kterým se dlužník ocitl v prodlení** se splněním tohoto závazku; tímto dnem počíná u tohoto práva běžet promlčecí doba a jejím uplynutím se právo promlčí „jako celek“ (srov. rozsudek ze dne 31. srpna 2006, sp. zn. 21 Cdo 3173/2005);

Rozdíly SP a úroku z prodlení

51

4. Smluvní pokuta **není ani opětuující se dávkou**, kterou by bylo možné věřiteli soudním rozhodnutím **přiznat i do budoucna** (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. února 2007, sp. zn. 21 Cdo 681/2006);
5. Je-li dlužník v prodlení se zaplacením smluvní pokuty, může **ze smluvní pokuty**, s níž je dlužník v prodlení, věřitel **požadovat úrok z prodlení** (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. března 2003, sp. zn. 33 Odo 105/2003);
6. Ve vztahu k náhradě škody se na NŠ úrok z prodlení jen započítává (§ 1971);

Rozdíly SP a úroku z prodlení

52

7. Placení úroků z prodlení může být konkludentním **uznáním** dluhu (§ 2054 o. z.);
8. Pro úroky z prodlení je stanovena podpůrná **zákonná sazba**;
9. **Moderace** příliš vysoké sazby se u smluvní pokuty řídí § 2051 o. z., zatímco u úroků zvlášť upravena není;
10. Úroky z prodlení lze oproti smluvní pokutě při **příliš nízké sazbě** soudem upravit (§ 1972 o. z.).

Procesní souvislosti

53

Soudní poplatek – z kapitalizované částky, požaduje-
li do budoucna – z pětinasobku ročního plnění

Nemožnost přiznat SP do budoucna, nejde o opětuující
se plnění (26 Cdo 4503/2009)

Soud tak SP přizná ke dni rozhodnutí

(23 Cdo 4799/2010, 23 Cdo 5280/2009)

Uplatnění SP a nárok ze smlouvy – vztah platebního
rozkazu a výzvy podle § 114b OSŘ (23 Cdo
4311/2011)

Aktuální výkladové problémy

54

Smluvní pokuta v rozhodčím řízení

Smluvní pokuta v exekuci

Smluvní pokuta v úvěrových smlouvách